

Sygn. akt I ACa 1647/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Katarzyna Polańska Farion

Sędziowie: SA Marzena Miąskiewicz (spr.)

SO del. Beata Byszewska

Protokolant: ref. staż. Julia Murawska

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2014 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego W. S., Dyrektorowi Aresztu Śledczego W. M. w W., Dyrektorowi Zakładu Karnego w P. Dyrektorowi Zakładu Karnego w Ż., Dyrektorowi Zakładu Karnego w P., Dyrektorowi Zakładu Karnego w K. i Dyrektorowi Aresztu Śledczego W. - B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 21 czerwca 2013 r.

sygn. akt XXIV C 1187/12

I. oddala apelację;

II. przyznaje adwokatowi M. J. ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1647/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 października 2012 r. sprecyzowanym pismami z dnia 29 października 2012 r. i 26 listopada 2012 r. M. S. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego W.-M. w W., Dyrektora Aresztu Śledczego W.-S. w W., Dyrektora Zakładu Karnego w Ż., Dyrektora Zakładu Karnego w P., Dyrektora Aresztu Śledczego W.-B. w W., Dyrektora Zakładu Karnego w K. i Dyrektora Zakładu Karnego w P. kwoty 1.200.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda co do okresu sprzed trzech lat od dnia wniesienia pozwu oraz zarzut nadużycia prawa podmiotowego.

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w pozostałej części, znosząc wzajemnie między stronami koszty procesu.

Sąd Okręgowy wydał powyższy wyrok w oparciu o następujące ustalenia i rozważania.

Powód w warunkach pozbawienia wolności przebywa od dnia 29 stycznia 1997 r. do chwili obecnej w jednostkach penitencjarnych na terenie całego kraju, w tym od dnia 15 października 2008 r. do dnia 27 listopada 2009 r. oraz od dnia 25 lipca 2012 r. do dnia 23 sierpnia 2012 r. w Areszcie Śledczym W.-B. w W., od dnia 27 listopada 2009 r. do dnia 15 stycznia 2010 r. w Zakładzie Karnym w Ż., zaś od dnia 11 lutego 2010 r. do dnia 25 maja 2010 r., od dnia 9 września 2010 r. do dnia 18 marca 2011 r., od dnia 2 listopada 2011 r. do dnia 25 lipca 2012 r. oraz od dnia 23 sierpnia 2012 r. do dnia wniesienia powództwa w Areszcie Śledczym W. - S. w W.. Od dnia 25 kwietnia 2012 r. pozostaje również jako tymczasowo aresztowany do dyspozycji Prokuratury Rejonowej (...).

W 1996 r. rozpoznano u powoda niedorozwój umysłowy oraz trwałe następstwa urazu ośrodkowego układu nerwowego. Natomiast w orzeczeniu komisji lekarskiej z dnia 1 lutego 2011 r. stwierdzono u niego umiarkowany stopień niepełnosprawności, który istnieje od dzieciństwa oraz wskazano wymóg okresowej opieki i pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Na wniosek psychologa z dnia 23 kwietnia 2012 r. powód w okresie od dnia 25 lipca 2012 r. do dnia 23 sierpnia 2012 r. przebywał w Ośrodku (...), w Areszcie Śledczym W. – B. w W.. Na podstawie przeprowadzonych tam badań psychologicznych zakwalifikowano go do grupy osób zagrożonych samobójstwem oraz ustalono potrzebę oddziaływań specjalistycznych w postaci odbywania kary pozbawienia wolności w oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. U powoda rozpoznano również padaczkę pourazową.

W dniu 20 kwietnia 2013 r. powód został przywieziony w asyście więziennej po napadzie padaczkowym drgawkowym z przygryzieniem języka do Instytutu (...) na Izbę Przyjęć. Lekarz dyżurny w karcie porady stwierdził, że celowe byłoby przyjęcie M. S. do oddziału psychiatrycznego szpitala na R. w trybie planowym w celu włączenia właściwego leczenia.

Powód obecnie przebywa w Areszcie Śledczym W. – S., gdzie osadzony jest w celach mieszkalnych przeznaczonych dla zdrowych osadzonych. Ma jednak stały dostęp do wychowawcy, psychologa i pracowników służby zdrowia.

Odwołując się do treści art. 23, 24 § 1 i 448 k.c. Sąd Okręgowy uznał, że zgłoszone przez powoda żądanie zasługiwało jedynie na częściowe uwzględnienie.

Powód uzasadniając swoje żądanie wskazał, że jako osoba niepełnosprawna umysłowo przebywał od stycznia 1997 r. w zakładach karnych i aresztach śledczych, w których był poniżany przez współosadzonych, zaś powinien odbywać karę pozbawienia wolności w oddziałach terapeutycznych lub w szpitalu psychiatrycznym.

W ocenie Sądu Okręgowego za zasadny należało uznać zarzut strony pozwanej co do przedawnienia części roszczeń powoda związanych z pobytem w poszczególnych jednostkach penitencjarnych w okresie od dnia 17 stycznia 1997 r. do dnia 17 października 2009 r., co z uwagi na treść art. 442¹ k.c. jak i wyłącznie materialny charakter roszczenia, uzasadniało oddalenie powództwa za okres przekraczający trzy lata przed dniem jego wniesienia.

Dlatego też, jak wskazał Sąd Okręgowy, rozpoznaniu podlegały jedynie roszczenia powoda związane z pobytem w Areszcie Śledczym W.-B. od dnia 18 października 2009 r. do dnia 27 listopada 2009 r., od dnia 25 lipca 2012 r. do dnia 23 sierpnia 2012 r., w Zakładzie Karnym w Ż. w okresie od dnia 27 listopada 2009 r. do dnia 15 stycznia 2010 r., w Areszcie Śledczym W.-S. w W. od dnia 11 lutego 2010 r. do dnia 25 maja 2010 r., od dnia 9 września 2010 r. do dnia 18 marca 2011 r., od dnia 2 listopada 2011 r. do dnia 25 lipca 2012 r. oraz od dnia 23 sierpnia 2012 r. do dnia wniesienia pozwu.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powód wykazał, że podczas pobytu w Zakładzie Karnym w Areszcie Śledczym W.-S. w W. w okresie od 14 sierpnia 2012 r. do dnia zamknięcia rozprawy, tj. do 7 czerwca 2013 r. zostały naruszone jego dobra osobiste poprzez niezapewnienie mu odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym.

Jak wskazał Sąd Okręgowy, u powoda podczas przeprowadzonych badań w dniu 14 sierpnia 2012 r. wyraźnie stwierdzono potrzebę oddziaływania specjalistycznego i wskazano celowość odbywania kary w oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonymi umysłowo. Jednakże pomimo tych zaleceń powód ciągle przebywa w Areszcie Śledczym W. – S. w W., gdzie nie ma oddziału terapeutycznego, nie ma również, jak wskazuje pozwany, cel dla osadzonych z zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Ponadto, co istotne, pozwany nie przeczy, że powód winien być skierowany na oddział terapeutyczny, wskazuje jednak, że nie jest to możliwe z uwagi na niezakończone czynności procesowe. Zdaniem Sądu Okręgowego, niezakończone czynności procesowe, nie mogą stanowić uzasadnionej przyczyny naruszenia dóbr osobistych powoda, tym bardziej, że pozwany nie wskazuje o jakie konkretne czynności procesowe chodzi i czy przebywanie powoda na oddziale terapeutycznym w Zakładzie Karnym w C. uniemożliwi dokonania tych czynności.

Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, Sąd Okręgowy wskazał, że obowiązkiem władzy publicznej, wynikającym z norm prawa międzynarodowego, jest zapewnienie osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Zdaniem Sądu Okręgowego, niezapewnienie powodowi możliwości odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, mimo istnienia takiej możliwości, a przede wszystkim konieczności, świadczy o instrumentalnym traktowaniu osadzonego, cierpiącego na zaburzenia psychiczne, co niewątpliwie stoi w sprzeczności, w myśl art. 3 k.k. i art. 4 § 1 k.k.w., z powinnością postępowania humanitarnego, ponieważ sprawia, że powód jest pozbawiony odpowiednich do jego rodzaju zaburzeń, środków terapeutycznych i naraża go na pogłębienie zaburzeń psychicznych, co bez wątpienia jest naruszeniem godności człowieka i wbrew twierdzeniom pozwanego zwiększa rozmiar jego krzywdy.

Odnosząc się do zarzutu pozwanego dotyczącego nadużycia prawa podmiotowego przez powoda, Sąd I instancji wskazał, że sama okoliczność domagania się przez osadzonego zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych podczas odbywania kary, nie może stanowić nadużycia prawa podmiotowego. Jedynie okoliczności szczególne, związane z osobą osadzonego, w szczególności ujawnione podczas odbywania kary i świadczące o jego negatywnym i sprzecznym z zasadami współżycia społecznego zachowaniu, mogą stanowić przesłanki warunkujące nadużycie prawa podmiotowego. W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że pozwany zaniechał, pomimo wyraźnego stwierdzenia takiej konieczności, umieszczenia powoda na oddziale terapeutycznym, co naraziło zdrowie psychiczne powoda na dalsze powikłania, w szczególności, że psycholog badająca powoda w okresie od 8 -14 sierpnia 2012 r. zakwalifikowała go do grupy osób zagrożonych samobójstwem. Ponadto pozwany nie wskazywał chociażby, by zachowanie powoda podczas odbywania kary pozbawienia wolności było szczególnie uciążliwe i nieprawidłowe, a wręcz przeciwnie podał w odpowiedzi na pozew, że powód był sumienny i zdyscyplinowany podczas odbywania kary pozbawienia wolności.

Powyższe okoliczności w ocenie Sądu Okręgowego uzasadniają przyjęcie, że dobra osobiste powoda, podczas przebywania w zakładzie nieprzystosowanym do jego dolegliwości, zostały naruszone, co daje podstawę do zasądzenia zadośćuczynienia, jednak w mniejszej, niż żądanej przez niego kwocie. Sąd I instancji uznał, że zadośćuczynienie w kwocie 20.000 zł będzie adekwatnym do rozmiaru krzywdy doznanej przez powoda i spełni wobec niego funkcję kompensacyjną. Przyznanie zaś żądanej przez powoda kwoty 1.200.000 zł byłoby nie tylko bezpodstawnym wzbogaceniem, ale i nieuzasadnione w okolicznościach faktycznych sprawy. Powód bowiem nie dowiódł, że podczas odbywania kary pozbawienia wolności był torturowany przez innych współwięźniów, którzy mieli znęcać się na nim z powodu jego ułomności psychicznej. Ponadto oddaleniu podlegało powództwo w zakresie odsetek przed dniem 21 czerwca 2013 r., to jest przed dniem wydania wyroku, ponieważ Sąd Okręgowy uznał, że wobec braku przepisów szczególnych, zastosowanie ma tu art. 455 k.c. zgodnie z którym, jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu

dłużnika do wykonania świadczenia, tym samym roszczenie o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych staje się wymagalne z datą wydania wyroku uwzględniającego to roszczenie.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w części, to jest w zakresie uwzględniającym powództwo oraz co do rozstrzygnięcia o kosztach procesu i wniósł o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a nadto zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

W apelacji zarzucono Sądowi Okręgowemu :

I. naruszenie prawa procesowego:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w skutek dowolnej oceny materiału dowodowego poprzez przyjęcie niepoprawnych logicznie i niezgodnych z doświadczeniem życiowym wniosków w oparciu o dowody z dokumentów i przesłuchanie powoda, prowadzących do konkluzji, iż pozwany dopuścił się naruszenia dóbr osobistych powoda poprzez niezapewnienie mu odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym;
2. art. 321 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie - tj. objęcie zakresem rozstrzygnięcia okresu, za który powód w niniejszym procesie nie dochodził zasądzenia zadośćuczynienia;
3. art. 100 k.p.c. przez jego zastosowanie i w konsekwencji zniesienie wzajemne kosztów procesu pomiędzy stronami.

II. naruszenie prawa materialnego:

1. art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że naruszone zostały dobra osobiste powoda i spełnione zostały przesłanki zasądzenia na rzecz powoda zadośćuczynienia pieniężnego w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych;
2. art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie w sprawie w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek ustawowych od zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz powoda od dnia wymagalności roszczenia.

Rozpoznając sprawę w granicach zaskarżenia, Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jako niezasadna podlega oddaleniu.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego wskazać należy, że podnosząc zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a więc wadliwej oceny dowodów, skarżący musi wskazać, który to z przeprowadzonych dowodów Sąd I instancji ocenił sprzecznie z zasadami swobodnej oceny dowodów wyrażonej w tym przepisie. Prawidłowe postawienie takiego zarzutu wymaga wskazania konkretnego dowodu przeprowadzonego w sprawie, którego zarzut ten dotyczy i podania w czym skarżący upatruje jego wadliwą ocenę. Nie jest natomiast wystarczające samo przekonanie skarżącego o innej, niż przyjął to Sąd Okręgowy, wadze i doniosłości poszczególnych dowodów, tudzież ich odmiennej ocenie niż ocena przez ten Sąd dokonana. Jak wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 września 2002 r., II CKN 817/00). Mimo obszerności uzasadnienia powyższego zarzutu, wnioski z niego wynikające sprowadzają się w istocie do polemiki zarówno z oceną ustaleń faktycznych Sądu I instancji, jak i samej zasadności częściowego uwzględnienia dochodzonego w sprawie roszczenia. W ocenie Sądu

Apelacyjny, dokonując ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny dowodów wskazanej w art. 233 § 1 k.p.c. Zauważyć należy, że błąd ustaleń faktycznych w orzekaniu zachodzi, gdy treść dokonanych ocen i wniosków z nich wyprowadzanych nie odpowiada zasadom rozumowania, a błąd ten mógł mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Z treści uzasadnienia apelacji wynika, że skarżący kwestionuje ustalenie przez Sąd Okręgowy okresu w jakim powód przebywał w Areszcie Śledczym W. - S. w W.. W ocenie skarżącego przyjęcie, że powód przebywał w ww. zakładzie od dnia 14 sierpnia 2012 r. spowodowało bezpodstawne przypisanie tej określonej statio fisci odpowiedzialności za czas, kiedy powód w niej de facto nie przebywał. Umknęło jednak uwadze skarżącemu, że w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w części zawierającej ustalenia faktyczne odnoszące się do okresu przebywania powoda w zakładach terapeutycznych, Sąd Okręgowy prawidłowo – na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego – wskazał daty z wyszczególnieniem określonych zakładów karnych i aresztów śledczych, w których był osadzony. I tak w przypadku przebywania powoda w Areszcie Śledczym W. - S. w W. Sąd I instancji wyraźnie wskazał, iż miało to miejsce od dnia 23 sierpnia 2012 r. Tym samym za nietrafny należy uznać zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że powód przebywał w ww. jednostce od dnia 14 sierpnia 2012 r. Istotnie w dalszej części uzasadnienia prezentującej rozważania prawne, Sąd Okręgowy wskazał, że czas przebywania w tejże jednostce liczony jest od dnia 14 sierpnia, nie zaś od dnia 23 sierpnia 2012 r., jednak powyższa niedokładność nie może przynieść oczekiwanego przez skarżącego rezultatu, ponieważ dalsze rozważania Sądu Okręgowego, w szczególności zaś konstatacja o przypisaniu Skarbowi Państwa odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych powoda podczas odbywania kary pozbawienia wolności, odnoszą się do okresu prawidłowo ustalonego w stanie faktycznym sprawy. Wskazać należy, że skarżący w istocie nie wykazał, które to z ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy pozostają w sprzeczności z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, nie podając nadto, z którymi to przeprowadzonymi dowodami zarzut ten pozostaje w związku. Odnosząc się zaś do zarzutu skarżącego dotyczącego przyjęcia przez Sąd Okręgowy dowodu z przesłuchania powoda, przy jednoczesnym stwierdzeniu przez ten Sąd, że były to zeznania niespójne i nielogiczne, należy zauważyć, że dowód z przesłuchania stron w ogóle, w świetle art. 299 k.p.c., ma charakter jedynie subsydiarny, zaś w szczególności w niniejszej sprawie, Sąd I instancji dokonując ustaleń faktycznych, jedynie częściowo oparł się na zeznaniach powoda, a oceniając je miał na względzie jego chorobę i ograniczone w związku z tym możliwości psychofizyczne. Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, których to ani wiarygodności, ani autentyczności pozwany nie kwestionował.

Z tych względów za niezasadne należy uznać zarzuty apelacji oparte na art. 233 k.p.c., kwestionujące ocenę materiału dowodowego dokonaną przez Sąd Okręgowy i tym samym poczynione przez ten Sąd ustalenia faktyczne. Wskazać należy, że w istocie w rozpoznawanej sprawie zasadnicze elementy składające się na podstawę faktyczną powództwa nie były sporne między stronami, dotyczy to w szczególności kwestii pozostawiania powoda w poszczególnych jednostkach penitencjarnych, jak i przeprowadzonych w okresie od dnia 8 do 14 sierpnia 2012 r. badań psychologicznych. Tak więc zarzuty skarżącego podnoszone w ramach zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. dotyczą w rzeczywistości, jak już wskazano, oceny prawnej dokonanej przez Sąd Okręgowy, który stwierdził naruszenie dóbr osobistych powoda i w związku z tym odpowiedzialność Skarbu Państwa za dokonane naruszenia. Zważyć należy, że przypisanie odpowiedzialności Skarbu Państwa za tytułu dokonanych naruszeń, a więc stwierdzenie bezprawności tych działań, jest zagadnieniem odnoszącym się do sfery stosowania prawa, a nie sfery dokonywanych ustaleń faktycznych. Dlatego też polemika skarżącego z dokonaną przez Sąd Okręgowy oceną prawną ustalonego stanu faktycznego rozważona zostanie w dalszych wywodach dotyczących stosowania prawa materialnego.

Tym samym uznać należy, że skarżący nie zakwestionował skutecznie ustaleń faktycznych poczynionych w tej sprawie przez Sąd Okręgowy. W efekcie Sąd Apelacyjny ustalenia te podziela i przyjmuje jako własne.

Zupełnie chybiony jest zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. W żaden sposób nie można zarzucić Sądowi Okręgowemu, aby wyrokował co do okresu, który nie był objęty żądaniem pozwu. W piśmie procesowym z dnia 26 listopada 2012 r. (k.28) powód sprecyzował powództwo w ten sposób, że wskazał iż wiąże dochodzone roszczenie z całym okresem przebywania w placówkach penitencjarnych. Do zadośćuczynienia zastosowanie ma art. 363 § 2 k.c. Wyrażona w tym przepisie, korespondującym z art. 316 § 1 k.c. zasada, że rozmiar szeroko rozumianej szkody, a więc zarówno majątkowej, jak i niemajątkowej, ustala się, uwzględniając czas wyrokowania, ma na celu możliwie pełną kompensatę

szkody ze względu na jej dynamiczny charakter (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011r, sygn. I CSK 243/10), a zatem Sąd Okręgowy uprawniony był ocenić na dzień wyrokowania krzywdę powoda, jakiej doznał w dochodzonym w niniejszej sprawie, a nieprzedawnionym okresie przebywania w jednostkach penitencjarnych, uzależniając od niej wysokość należnego zadośćuczynienia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew stanowisku skarżącego, Sądowi Okręgowemu nie można też zarzucić naruszenia art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. Jak podkreśla się w judykaturze, wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności stanowi obowiązek demokratycznego państwa prawnego, (por. wyrok SN z 17 marca 2010 r., sygn. akt II CSK 486/09, z 2 października 2007 r., sygn. akt II CSK 269/07 oraz z 28 lutego 2007 r., sygn. akt V CSK 431/06). Z wiążących Polskę zobowiązań międzynarodowych odnoszących się do warunków odbywania kary pozbawienia wolności wynika, że zakazane jest okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie skazanego (art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 7 i 8 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych). Orzecznictwo międzynarodowych organów ochrony prawnej uznaje, że nieludzkie to złe traktowanie, które jest zamierzone, stosowane nieprzerwanie przez dłuższy czas. Cierpienie i poniżenie muszą przy tym wykraczać poza nieunikniony ich element związany z daną formą zgodnego z prawem traktowania lub karania. Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że osadzenie powoda - osoby ze stwierdzonymi zaburzeniami psychicznymi i niedorozwojem umysłowym, w celach przeznaczonych dla zdrowych skazanych, naruszyło jego godność osobistą i pozbawiło go odpowiedniej terapii w warunkach oddziały terapeutycznego, pomimo zaleceń psychologa.

To działanie Skarbu Państwa było bezprawne, a jego odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną tym naruszeniem, wbrew stanowisku skarżącego, nie zależy od winy. Odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie wyżej wymienionych przepisów tożsama jest z ogólnymi regułami odpowiedzialności Skarbu Państwa wskazanymi w art. 417 § 1 k.c., w myśl którego za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa, co prowadzić musi do wniosku, że odpowiedzialność Skarbu Państwa następuje niejako za sam skutek bezprawnego działania – bez oceny strony podmiotowej (zawinienia). Brak jest bowiem podstaw do różnicowania reżimu odpowiedzialności Skarbu Państwa w zależności od dobra, które bezprawnym działaniem zostało naruszone. W sytuacji zatem, gdy bezprawne działanie Skarbu Państwa narusza dobra osobiste uprawnionego, dla uzyskania zadośćuczynienia, o którym mowa w art. 448 k. c., wbrew stanowisku skarżącego, nie jest konieczne przypisanie właściwej jednostce Skarbu Państwa winy.

Nie można też zgodzić się ze skarżącym, że Sąd Okręgowy bezpodstawnie przyjął, iż na skutek takich działań pozwanego, powód doznał krzywdy. Należy zauważyć, że ocena czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego rodzące konieczność rekompensaty, nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego ani według jego subiektywnej oceny (wyrok z dnia 11 marca 1997 r. III CKN 33/97, OSNC z 1997, nr 6-7, poz. 97). Podobnie ocena, czy w wyniku naruszenia dobra osobistego poszkodowany doznał krzywdy, nie może odnosić się wyłącznie do odczuć zainteresowanego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy uprawniony był przyjąć, że powód doznał krzywdy tak w oparciu o jego zeznania, jak i z uwagi na całokształt okoliczności sprawy, w szczególności wydane orzeczenie psychologiczno – penitencjarne, z którego wynika, że zagrożony jest on samobójstwem i że wskazane jest, aby do czasu adaptacji do warunków w oddziale terapeutycznym utrzymywano nad nim wzmocniony nadzór penitencjarno- ochronny. Wskazać należy, że w niniejszej sprawie krzywda powoda podlegająca rekompensacie sprowadza się nie tylko do jego negatywnych odczuć związanych z przebywaniem w celach do tego nieprzystosowanych wraz z innymi współosadzonymi, ale i samą obiektywną podstawą do stwierdzenia konieczności, a co najmniej celowości zapewnienia powodowi warunków, które umożliwiłyby dostosowanie odbywania kary do jego dysfunkcji.

Wprawdzie nie w każdym wypadku stwierdzenie naruszenia dóbr osobistych wymaga zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., jednak ocena zasadności powództwa w tym przedmiocie możliwa jest dopiero po rozważeniu wszystkich okoliczności dotyczących warunków odbywania przez pokrzywdzonego kary pozbawienia wolności, w tym także długotrwałości odbywania tej kary w przeludnionych celach (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2012 r. I

CSK 489/11, niepubl.), W niniejszej sprawie istotnym jest długotrwałość przebywania powoda w celach poza systemem terapeutycznym.

Z wyroku Trybunał Konstytucyjny z dnia 7 lutego 2005 r. SK 49/03 (OTK-A z 2005 r. Nr 2, poz. 13) wynika, że użyte w art. 448 k.c. sformułowanie "sąd może" przyznać zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, nie oznacza fakultatywności przyznania tego zadośćuczynienia. Zwrot ten odnosi się do funkcji kompensacyjnej zadośćuczynienia i oznacza, że jeżeli sąd stwierdzi, że krzywda została wyrządzona przez naruszenie dobra osobistego, to powinien określić jej rozmiar i skutki, ustalić czy możliwe jest jej naprawienie w drodze niepieniężnej oraz czy zachodzi potrzeba naprawienia jej w drodze zadośćuczynienia pieniężnego. W takim wypadku jest obowiązany określić kwotę, która jest w tym zakresie odpowiednia. Z powyższego stanowiska Trybunału wynika, że jedną z okoliczności przemawiających za zasądzeniem zadośćuczynienia pieniężnego jest stwierdzenie, iż nie istnieje możliwość naprawienia doznanej przez poszkodowanego krzywdy w drodze zastosowania środków niepieniężnych przewidzianych w art. 24 § 1 zdanie pierwsze k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r. sygn. III CSK 232/12), co Sąd Apelacyjny, oceniając podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c., miał także na uwadze.

Całkowicie chybiony jest też zarzut naruszenia art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c., bowiem terminem od którego należą się odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia za krzywdę, może być, w zależności od okoliczności sprawy, zarówno dzień poprzedzający wyrokowanie o zadośćuczynienie, jak i dzień tego wyrokowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 r. sygn. I CSK 243/10).

Jakkolwiek rację ma skarżący, że z uwagi na wynik sprawy, za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania nie można było przyjąć art. 100 k.p.c., jak to uczynił Sąd I instancji, co jednak nie może przynieść oczekiwanego przez skarżącego rezultatu, gdyż z uwagi na sytuację życiową i majątkową powoda zasadnym jest, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zastosowanie art. 102 k.p.c. uznając, że zachodzi tu „ wypadek szczególnie uzasadniony” w rozumieniu tegoż przepisu

i odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c.

Na podstawie § 19 i 20 w zw. z § 11 ust. 1 pkt. 25 oraz § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Sąd Apelacyjny przyznał na rzecz adwokata M. J., ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.